

УДК 004.8

GENERATIVE AI TRENDS OF USE IN SCHOOL EDUCATION, LEGISLATIVE REGULATION

ГЕНЕРАТИВНИЙ ШІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ У ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ, ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Pugach R.S. / Пугач Р.С.

postgraduate / aspirant

ORCID :0009-0007-2696-5563

Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University

Український Державний Університет імені Михайла Драгоманова

м. Київ, вул. Пирогова 9, 02000

Анотація. Ця стаття є спробою дослідити правове регулювання, освітні тенденції, етичні виклики та суспільні дискусії, пов'язані з використанням генеративного штучного інтелекту (ГШІ) — зокрема таких інструментів, як ChatGPT — у шкільній та середній освіті в Європейському Союзі, Сполучених Штатах Америки та Україні.

У першому розділі подано порівняльний огляд законодавства й офіційних політик у кожному з регіонів. AI Act ЄС визначає системи ШІ в освіті як високоризикові, встановлює вимоги до прозорості й захисту дітей; США покладаються на чинні закони про конфіденційність (FERPA, COPPA) та рекомендації на рівні штатів; Україна розробляє національні методичні документи й законодавчі ініціативи щодо відповідального використання ШІ та академічної доброчесності.

У другому розділі проаналізовано основні тенденції: поширене використання ChatGPT серед учителів та учнів, перехід від заборон до регульованої інтеграції ШІ, поява програм ШІ-грамотності та зміна підходів до оцінювання знань.

Третій розділ висвітлює етичні виклики, зокрема ризики академічної нечесності, зниження критичного мислення, поширення дезінформації, упередженість алгоритмів, проблеми приватності, кібербулінг та потребу у професійній підготовці вчителів.

Ключові слова: генеративний штучний інтелект, ChatGPT, середня освіта, законодавче регулювання, академічна доброчесність, цифрова грамотність, етичні виклики, штучний інтелект в освіті, Україна, США, Європейський Союз

Вступ Генеративний штучний інтелект (ШІ) — це технології на кшталт ChatGPT, що можуть генерувати тексти, зображення чи інший контент на основі користувацьких запитів. Упродовж 2023–2024 років такі інструменти стрімко увірвалися в освітній простір, викликавши водночас ентузіазм щодо нових можливостей і занепокоєння щодо потенційних ризиків. Шкільні вчителі пробують застосовувати ШІ для планування уроків та творчих завдань, учні — для пошуку відповідей або написання есе. Це породжує низку питань: як законодавство різних країн регулює використання генеративного ШІ в освіті, які виникають тенденції застосування, з якими етичними дилемами стикаються

освітяни, а також які скандали чи публічні дискусії вже відбулися на цю тему. У цьому аналітичному огляді ми порівняємо законодавчі підходи Європейського Союзу, США та України до використання генеративного ШІ у школах, розглянемо основні тенденції та виклики впровадження ШІ в освітній процес, а також наведемо приклади резонансних випадків і дискусій. Законодавство щодо штучного інтелекту в освіті поки що формується та відрізняється за підходами в різних регіонах. Нижче представлено порівняльний огляд ситуації в Європейському Союзі, Сполучених Штатах Америки та Україні.

Таблиця 1. Закони, що регулюють використання ШІ в регіонах

Регіон	Законодавче регулювання генеративного ШІ у шкільній освіті
Європейський Союз	ЄС ухвалив Всеосяжний Закон про штучний інтелект (AI Act), який набув чинності у серпні 2024 року і стане повністю застосовним з 2027-го (2)
США	У США відсутній єдиний федеральний закон, що прямо регулює використання генеративного ШІ в освіті. Натомість школи зобов'язані дотримуватися існуючих норм, передусім законів про приватність дітей. Ключові з них – FERPA (захист конфіденційності освітніх записів учнів) та COPPA (захист приватності дітей до 13 років в інтернеті). Будь-які цифрові навчальні інструменти на базі ШІ повинні відповідати вимогам FERPA щодо нерозголошення даних учнів і COPPA щодо отримання батьківської згоди та обмежень на збирання інформації про дітей [10]
Україна	В Україні нині немає окремого закону, що всеосяжно регулює ШІ. Проте у сфері освіти робляться кроки для нормативного врегулювання використання ШІ. У 2023 році Міністерство цифрової трансформації та МОН розробили проект інструктивно-методичних рекомендацій щодо впровадження технологій ШІ в закладах загальної середньої освіти ([МОН і Мінцифра розробили проект рекомендацій із використання ШІ в школах

Тенденції використання генеративного ШІ у школах

Попри побоювання, багато освітян почали експериментувати з генеративним ШІ у щоденній практиці. За результатами опитування Walton Family Foundation у США, **51% учителів** середніх і старших класів вже пробували ChatGPT у своїй роботі, причому близько 10% користуються ним щоденно [1]. Педагоги застосовують генеративний штучний інтелект для підготовки планів уроків, пошуку та розвитку креативних ідей для занять та пошуку довідкової інформації [1].

Учні також активно використовують ChatGPT: у віковій групі 12–17 років третина школярів зізнаються, що хоча б раз використовували ChatGPT у навчальних цілях [1].

Цікавим також є те, що серед молодших підлітків (12–14 років) цей відсоток вище на половину – майже **47%** мали досвід використання ШІ для шкільних завдань [1]. Попри настороженість до нової технології, чимало освітян і учнів відзначають її позитивний потенціал. У тому ж опитуванні 88% учителів і 79% учнів оцінили вплив ChatGPT радше **позитивно** (як такий, що допомагає навчальному процесу) [1]. Більше двох третин викладачів (76%) вважають інтеграцію ШІ в освіту важливою та показовою необхідністю модернізувати навчання під вимоги часу [1]. Значна частина учнів теж поділяє цю думку (65%) [1]. Учителі зазначають, що інструменти як-от ChatGPT можуть заощадити час на рутинних завданнях (перевірка робіт, створення вправ), дозволивши більше зосередитись на індивідуальній роботі з дітьми. Учні ж цінують можливість швидко отримати пояснення складних тем чи приклади розв’язання задач у зручній формі діалогу.

Нестача регуляцій і рекомендацій.

Стрімкий розвиток ШІ застав багато шкільних адміністрацій зненацька. Значна частина вчителів відзначає, що не отримала чітких вказівок «згори» щодо того, як поводитися з генеративним ШІ. За одним із опитувань у США, **72% учителів** повідомили про відсутність будь-яких офіційних рекомендацій від керівництва шкіл стосовно використання ChatGPT [1]. Через цю невизначеність

школи обрали різні стратегії. У 2022–2023 навчальному році спостерігався сплеск **локальних заборон**: окремі великі шкільні округи (наприклад, Нью-Йорк, Лос-Анджелес, Сіетл) заблокували учням доступ до ChatGPT на шкільних комп'ютерах і Wi-Fi мережах [1]. Основна причина – перестороги, що учні масово використовуватимуть чатбот для списування і це знизить якість освіти. Водночас учителям часто залишали доступ для ознайомлення з технологією [1].

З часом тренд змінився на більш поміркований. Ближче до кінця 2023 року багато освітніх управлінь почали переглядати тотальні заборони. Наприклад, Нью-Йоркський департамент освіти після кількох місяців блокування ChatGPT у травні 2023 скасував цю заборону та оголосив про нову стратегію – створення лабораторії з розробки політики ШІ [2]. Місто вирішило очолити процес і виробити чіткі правила “розумного” використання ШІ для навчання, приділивши увагу етичним нормам, безпеці, рівності доступу та приватності [2]. Подібні приклади спостерігаються і в країнах ЄС. Так, Данія стала однією з перших, де замість заборон обрали інтеграцію: п'ять гімназій запустили дворічний експериментальний проєкт, що заохочує використання ChatGPT на уроках для покращення навчання [3]. Учителі там відкрито обговорюють з учнями як переваги, так і обмеження ШІ, навчаючи критично оцінювати його відповіді. Водночас учні вчать порівнювати власний аналіз твору із згенерованим ШІ, аби побачити, де машина помиляється або спрощує [3]. Подібний підхід – не ховати ШІ, а вчитися з ним працювати – набуває популярності. Школи починають змінювати методики оцінювання, щоб зменшити спокусу зловживати ШІ. Наприклад, деякі викладачі повертаються до письмових іспитів на папері та усних відповідей замість домашніх робіт, які легко виконати за допомогою чатбота [3]. Інші просять учнів надавати чорновики та історію правок до своїх робіт – щоб простежити їхній власний хід думок і виявити можливе втручання ШІ [3]. Таку стратегію можна пояснити спробою оцінити навички та знання учнів, відслідкувати хід їх думок. Паралельно набирає обертів і рух за підвищення “ШІ-грамотності”: ідеться про навчання школярів основам роботи штучного інтелекту, принципам алгоритмів, а головне – розвитку критичного

мислення, щоб вони могли розрізняти правду і фейки, взаємодіючи з розумними системами [4]. Низка країн (у тому числі деякі члени ЄС та штати США) вже впроваджують елементи *AI literacy* у шкільні програми інформатики, щоб підготувати молодь до життя в епоху повсюдного ІІІ [4].

Отже, ключова тенденція – система освіти поступово переймає ініціативу: від хаотичних заборон до вироблення зважених стратегій співіснування з генеративним ІІІ. Як зазначає директор організації CoSN Кіт Крюгер, зараз фактично **кожен новий освітній продукт уже містить елементи ІІІ**, тому важливо не ховатися від цього, а виробити чітке розуміння “що дозволено, а що ні” та які питання ставити постачальникам технологій [2]. Більшість учасників освітнього процесу сходяться на думці, що ІІІ слід не боятися, а навчитися ефективно інтегрувати його на користь учням.

Висновки

Генеративний штучний інтелект швидко перестав бути футуристичною забавкою і перетворився на реальний фактор, що впливає на шкільну освіту по всьому світу. Європейський Союз реагує комплексним регулюванням і вимогами до відповідальних ІІІ-систем, США – гнучкіше через політики, рекомендації та існуючі закони про приватність, Україна – у процесі пошуку власного шляху, балансуючи між запозиченням кращих практик та внутрішніми законодавчими ініціативами.

Основні тенденції свідчать, що ІІІ вже увійшов до класу: багато вчителів і учнів використовують його неформально, і система освіти змушена надолужувати, створюючи формальні рамки і методики. Після першої хвилі страхів і заборон поступово приходить усвідомлення: за правильного застосування ІІІ може стати цінним інструментом персоналізації навчання, розвитку навичок 21-го століття і підвищення ефективності праці вчителя.

Вже зараз можна зробити висновок, що генеративний ІІІ не стане ні панацеєю, ні погребеллю для освіти – але він безумовно буде її важливою складовою. Як і колись з появою калькуляторів чи інтернету, школи мають адаптуватися: змінити те, як вони навчають і що саме оцінюють. Навчити дітей

вчитись у співпраці з ШІ – нове завдання освіти XXI століття. Законодавці, освітяни і суспільство наразі лише прокладають цей шлях. Порівняльний аналіз підходів ЄС, США та України демонструє різноманіття перспектив, з яких можна підійти до проблеми. Продовження діалогу, обмін найкращими практиками і регулярне оновлення політик у світлі розвитку технологій – запорука того, що генеративний ШІ стане для школярів не джерелом проблем, а вікном

Література:

1. ChatGPT: Artificial Intelligence's Impact on Education By Jack Densmore
<https://atpe.org/News-Media/Magazine/ATPE-News-Summer-2023/ChatGPT>
2. European Commission. (2024). *The Artificial Intelligence Act (AI Act): Official Regulation* <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-approach-artificial-intelligence>
3. European Commission. (2023). *Ethics Guidelines for Trustworthy AI in Education*. <https://ec.europa.eu/digital-strategy>
4. European Parliament. (2023). *Digital Services Act (DSA): Full Regulation Text*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2065>
5. U.S. Department of Education. (2023). *Artificial Intelligence and the Future of Teaching and Learning*. Washington, D.C.
6. U.S. Federal Trade Commission. (2023). *Children's Online Privacy Protection Rule (COPPA)*. <https://www.ftc.gov/legal-library/browse/rules/childrens-online-privacy-protection-rule-coppa>
7. UNICEF. (2023). *Policy Guidance on AI for Children*. <https://www.unicef.org/globalinsight/reports/policy-guidance-ai-children>
8. UNESCO. (2023). *ChatGPT and Artificial Intelligence in Education: Opportunities and Challenges*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000384902>
9. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2023). *Draft Recommendations on the Use of Artificial Intelligence Technologies in Secondary Education*. <https://mon.gov.ua/>
10. Verkhovna Rada of Ukraine. (2023). *Draft Law on Academic Integrity and*

the Use of AI. <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1213328>

11. Walton Family Foundation. (2023). *National Survey on the Use of ChatGPT in K-12 Education*. <https://www.waltonfamilyfoundation.org>

12. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2023). *Education and Artificial Intelligence: Best Practices*. <https://www.oecd.org/education/ai-in-education/>

13. New York City Department of Education. (2023). *Statement on ChatGPT Policy Reversal*. <https://www.schools.nyc.gov/>

14. Danish Ministry of Education. (2023). *Pilot Program on ChatGPT Use in Gymnasiums*. <https://www.uvm.dk/>

15. Sciences Po Paris. (2023). *Internal Regulation on the Use of ChatGPT by Students*. <https://www.sciencespo.fr/>

Abstract. This article is an attempt to explore the legal regulation, educational trends, ethical challenges, and public debates related to the use of generative artificial intelligence (GAI) - including tools such as ChatGPT - in school and secondary education in the European Union, the United States, and Ukraine.

The first section provides a comparative overview of legislation and official policies in each region. The EU AI Act defines AI systems in education as high-risk, sets requirements for transparency and child protection; the United States relies on existing privacy laws (FERPA, COPPA) and state-level guidelines; Ukraine is developing national guidelines and legislative initiatives on the responsible use of AI and academic integrity.

The second section analyzes the main trends: the widespread use of ChatGPT among teachers and students, the transition from bans to regulated AI integration, the emergence of AI literacy programs, and changing approaches to knowledge assessment.

The third section highlights ethical challenges, including the risks of academic dishonesty, reduced critical thinking, spreading disinformation, algorithmic bias, privacy issues, cyberbullying, and the need for teacher training.

Keywords: generative artificial intelligence, ChatGPT, secondary education, legislative regulation, academic integrity, digital literacy, ethical challenges, artificial intelligence in education, Ukraine, USA, European Union

Науковий керівник: професор, кандидат педагогічних наук Франчук В.М.

статтю надіслано: 25.04.2025 р.

© Пугач Р.С.